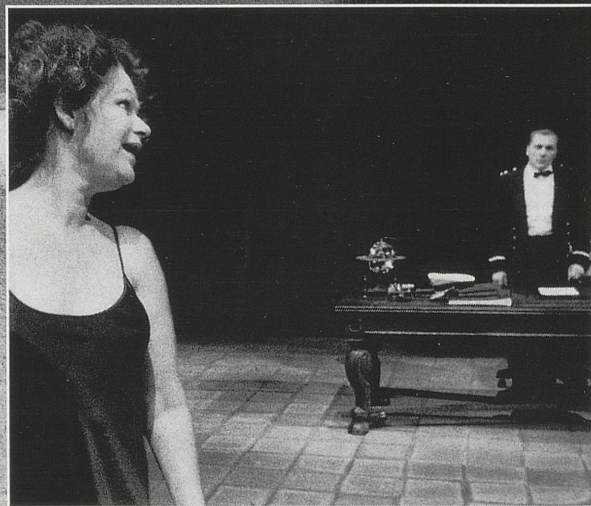
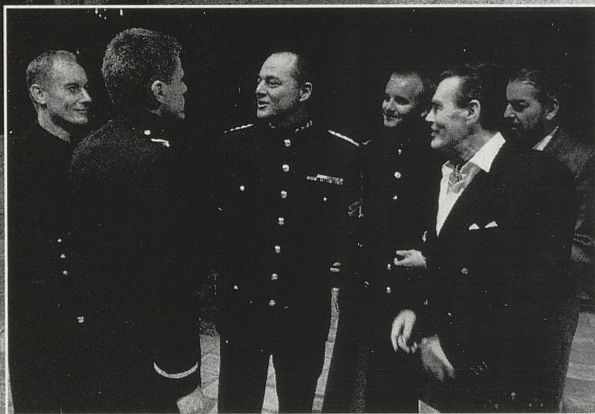

© THE HELLO

Othello er den femte Shakespeare-omsetjinga Edvard Hoem gjer for Det Norske Teatret. Den fullstendige gjendiktninga av Othello kjem ut på Oktober Forlag i haust.

OTHELLO

av William Shakespeare, bearbeidd av Hilda Hellwig og Cecilia Ølveczky, omsett av Edvard Hoem

Othello	BJØRN FLOBERG
Brabantio	SVEIN ERIK BRODAL
Cassio	HALLVARD HOLMEN
Iago	BJØRN SUNDQUIST
Rodrigo	SVERRE SOLBERG
Presidenten	ERIK ØKSNES
Montano	ØIVIN BERVEN
Gratiano	MAGNE LINDHOLM
Lodovico	SVERRE BENTZEN
Desdemona	GJERTRUD JYNGE
Emilia	JORUNN KJELLSBY
Bianca	ELISABETH MATHESON
Pianisten	KARI STOKKE
Statistar	GORM JENSEG, JOHN EDMUND KVALØ, KJETIL KOOYMAN, JON EIRIK LUNDBERG, TRYGGVI OLAFSON, ANDREAS TOFT
Regi	HILDA HELLWIG
Scenografi	RALF FORSSTRØM

Videoutdraget er henta frå Guiseppe Verdis *Othello*, dirigert av Herbert von Karajan.
Produsent: UNITEL. Distributør Deutsche Grammophon.

Inspisient	PÅL PANDE-ROLFSEN
Kampinstruksjon	WOLFGANG WEDDE
Maske	MARIT FRAMSTAD
Lyd	IGOR ZAMARAJEV
Lyssetjar	TRYGGVE Ø. ILDAHL
Rekvisitør	MARIT FJELDSTAD
Sufflør	ANNE MERETHE KJELSVIK PRINOS
Scenekoordinatorar	ANDREAS ZSIDEK/BIRGER KINGSRØD
Prosjektlear	JIM FAINBERG

Première 7. september på Scene 2

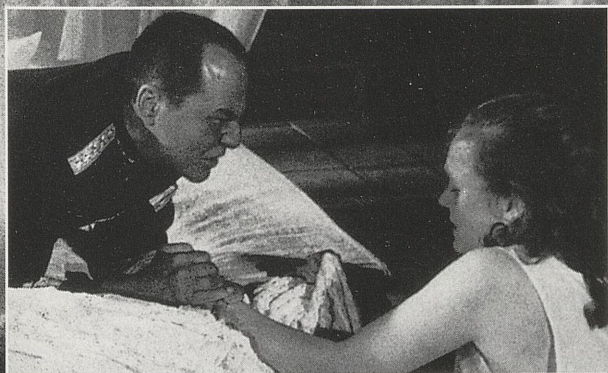
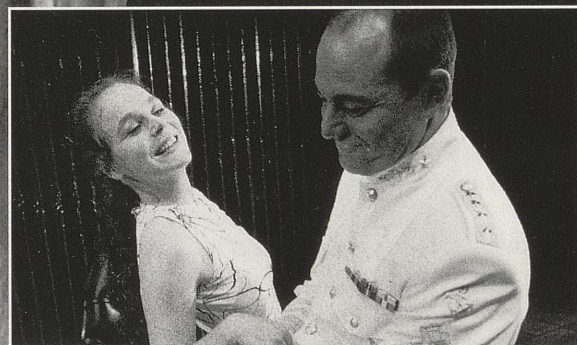
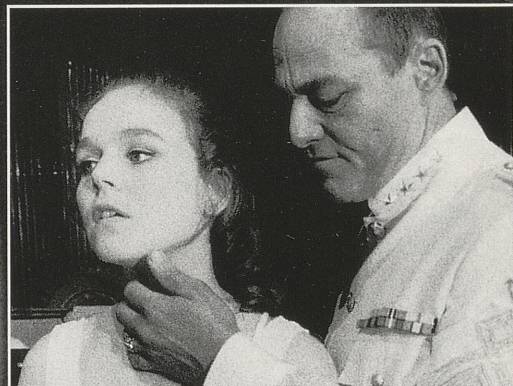
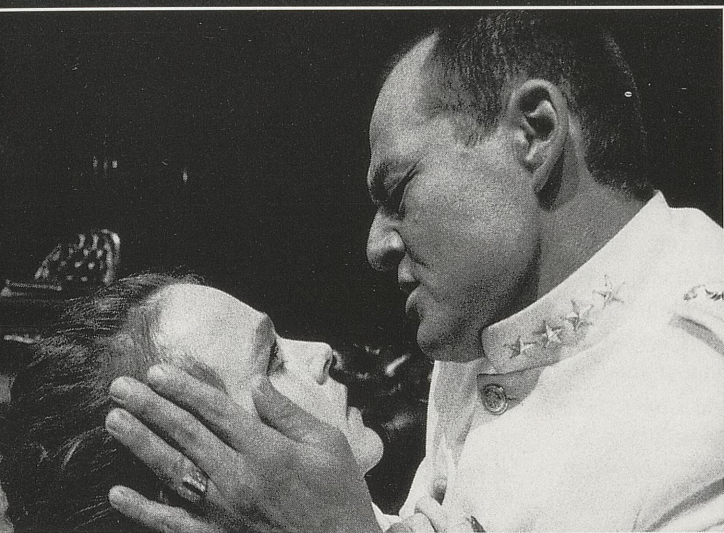
William Shakespeare er ein av dei største dramatikarar sidan antikken. Ein veit ikkje mykje om livet hans, men meir enn om mange andre kjende personar frå hans samtid. Han vert ikkje sjeldan nemnt i samtidige kjelder. Shakespeare vart fødd i Stratford-on-Avon i Warwickshire, og døypt der 26. april 1564. Faren, John Shakespeare, var hanskemakar og lærvarehandlar, og vart utnemnt til borgarmeistar i 1568. Mora, Mary Arden, var av velstående bondeslekt frå Wilmcote. Shakespeare gjekk sannsynlegvis på ein gode latinskole, men etter 1576 kom faren i økonomiske vanskar, og utdanninga vidare vart kanskje meir tilfeldig. I 1582 vart det lyst til ekteskap for Shakespeare og den åtte år eldre Anne Hathaway. Grunnen til at dei gifta seg var enkel: dei venta barn og fekk til saman to døtrer og ein son.

Shakespeare vann seg først eit namn som lyrikar. Han gav ut det forteljande erotiske diktet *Venus and Adonis* og *The Rape of Lucrece* i 1593. Desse dikta vart til medan London-teatra var stengde og pesten herja. Shakespeare sine vakre sonettar vart trykte i 1609. Som dramatikar lærde han mykje av sine forgjengarar og samarbeidde truleg med andre forfattarar i byrjinga. Frå 1600 og utover kjem fleire voldsomme og sterke tragediar. Dei speglar kanskje ei krise i diktaren sitt liv, men både sonettane og tragediane kan òg forklarast ut frå ein indre rytme og samanheng i sjølv diktinga.

Rundt 1611 trekte Shakespeare seg tilbake til Stratford, der han visstnok skreiv sine siste skodespel. Han døydde 23. april 1616. Sju år seinare vart skodespela hans samla og trykte.

Shakespeares *Othello* har tidlegare vore spela på Det Norske Teatret i 1926 og i 1966.

INSTRUKTØREN, PROFESSOREN OG SHAKESPEARE

Ein instruktør. Og ein professor. Ho set i scene *Othello* på Det Norske Teatret. Han kjem ut med Shakespeare-biografi på Aschehoug i haust. Vi let teatermennesket Hilda Hellwig og akademikaren Keith Brown møte kvarandre:

Brown: Shakespeare sine tragediar blir mange gonger øydelagde av instruktørar som meiner dei har funne sjølve *meninga* med stykka. Det er jo berre tull. Vanlegvis presenterer Shakespeare fleire sanningar samstundes. Dei kan ikkje smeltast saman, for dei motseier kvarandre, men er likevel sanne alle i hop.

Hellwig: For meg er det siste du seier heilt sjølvsgagt. Det gjeld å ikkje forenkla, men gje rom til så mange nyansar som mogleg. Men det handlar også om ikkje å handsame Shakespeare som eit musealt klenodium. Kvar tid har tatt Shakespeare til seg og scenisk sett han gjennom den tida sine auge. Mitt mål er å byggje bru mellom datid og notid.

Brown: *Othello* er ulik dei andre store tragediane til Shakespeare, store deler kunne like godt vore komedie. Heilt til nokså seint i stykket kunne det

ha enda godt. Det er dessutan uvanleg få personar og ein svært enkel intrige. Språkleg sett har stykket ein lyrisk energi og ein vakker biletbruk. Denne tragedien skil seg dessutan frå dei andre drama til Shakespeare ved at hovudpersonen ikkje er europear. I dag er rasespørsmålet eit brennbart tema overalt, og nokre vel å tolke dette stykket som ein kommentar til denne debatten. Det viktige for Shakespeare er å fortelje oss at *Othello* er *annleis*, heller enn at han er svart. Han er generalen som alle ser opp til. Tragedien er at helten blir dregen ned.

Hellwig: Eg er samd i at hovudkonflikten i denne tragedien ikkje handlar om raseproblem. *Othello* er først og fremst eit militært geni som dessutan også er utlending. Stykket skildrar ei maskulin verd og ein sosial struktur der det ikkje finst plass for kvinner, der det ikkje finst plass for familieliv. *Othello* handlar om mennene sine problem. Kvinnene er tilskodarar og objekt, brikker i mennene sitt spel. I denne maskuline verda er dei framandgjorde, både Emilia og Desdemona.

Brown: Det kan minne om *Julius Cæsar* der kvinnene har ingenting å seie. Mennene er glade i kvinnene og

respekterer dei, men kvinnene kan ikkje påverke det som foregår.

Hellwig: Men det er ikkje det same som at kvinnene er scenisk uinteressante. Tvert om.

Brown: Stykket er i grunnen ein tragedie som fortel om korleis uskuld blir øydelagt. Både *Othello* og *Desdemona* har det til felles at dei er utan kunnskap om den verda dei skal leve saman i - og derfor er begge i fare. *Desdemona* er overbeskytta og veit lite om det venezianske samfunnet. *Othello* har levd i ein militærleir frå han var sju år gamal - han har ikkje hatt nokon ungdom. *Othello* er som eit barn, open mot andre menneske, uerfaren med kvinner.

Hellwig: Det står ingen stader i teksten at han er uerfaren med kvinner. *Othello* har kanskje forført alle dei kvinner som kom i hans veg. Men no handlar det om hans første kjærleik. Det blir noko heilt anna.

Brown: Tragedien handlar dessutan om vondskapen. Om korleis destruktive krefter kan bryte ut som ein infeksjon. *Othello* er utan antistoff. Derfor blir han så hardt ramma av

Iago, og hans framferd som best kan samanliknast med eit virus.

Hellwig: Mange konkluderer at *Othello* er eit symbol på vondskapen si meningsløyse. Men det er umogleg å spele konklusjonar på ein scene.

Brown: Meiningsløyse? Det veit eg ikkje. Men det er ein viss pessimisme hos Shakespeare. Han er opptatt av det vonde, og korleis slike krefter kan smitte - som ein pest. Dei ligg lantent og ulmar for så å bryte ut kva tid som helst.

Hellwig: Det er eit pessimistisk stykke, ja. Alle mister seg sjølv, og ingen oppnår anna enn det destruktive. Iago er *konkret* i sin vondskap. Iago trur han kan gjere kva han vil og forme omgjevnadene som han sjølv vil. Han er ein svært moderne person. Iago sitt hat-kjærleik forhold til Othello er ein motor som set i gang alt det vonde. Men Othello sluttar aldri å elske Desdemona og Desdemona sluttar aldri å elske Othello. Likevel skjer det fæle. Er det kanskje kjærleiken som har utløyst denne destruktive handlinga?

Brown: Iago kan minne om eit våpen som er lada med ein for stor patron. Når han blir nekta opprykk, eksploderer han. Men reaksjonen er totalt ute av proposjon i høve til situasjonen.

Hellwig: Othello overser Iago, og viser tillit til ein annan person. Iago tar hemn. Han er ein skikkeleg strateg og vel å angripe det punktet der Othello er svakast: Othello er forelska.

Brown: Shakespeare viser stor forståing for kvinner sin seksualitet. Det ser vi også tydeleg i Hamlets Ofelia. Mange overser diverre dette elementet i verka hans.

Hellwig: Desdemona si rolle er veldig sensuell. Ho er ei ung kvinne, nesten eit barn, på veg til å bli kvinne. Så langt kjem ho aldri. Open og glad inntar ho plassen sin som hustru og elskarinne. For henne er den fysiske kjærleiken veldig sterk. Og det opplever Othello. Når ho kan elske han så vilt og intenst, så har ho og kanskje lyst på andre menn.

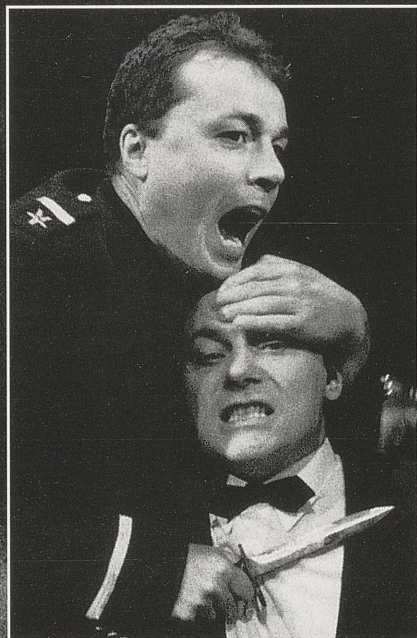
Hellwig: Det interessante med Shakespeare er at stilen hans var så tydeleg og klar. Seksualiteten er ikkje viktoransk, her finst ikkje dydsmønster. Berre lidenskap. I *Othello* krigar dei lidenskepeleg, hatar lidenskepeleg, elskar lidenskepeleg. Det er ei veldig kraft i desse menneska.

Brown: Mange har peika på at Iago kanskje elskar Othello, sjølv om han gjer han mykje vondt. Dei hevdar at stykket handlar om ein slags homofil kjærleik.

Hellwig: Eg meiner at hatet er som ein pasjon. Iago har vore Othello sin næraste mann. Han er forbigått, og frårøva æra av å vere nær herren sin. Eg har valt Iago sin såre reaksjon som eit konkret utgangspunkt for arbeidet med stykket. Shakespeare har gode skildringar av konkrete hendingar. Men han kan og drive ei konkret handling så langt at det blir ein metafor.

Eg ønskjer ikkje å ha noka fastlåst oppfatning om dette materialet. I arbeidet mitt er det mange omsyn å ta og mange brikker som skal falle på plass. Personar, handling og monolog finn vi hos Shakespeare. Resten er skapande teaterarbeid retta inn mot eit medskapande publikum. Eg *tolkar* altså teaterteksten. Medan professoren les den.

Signe Bjørvik

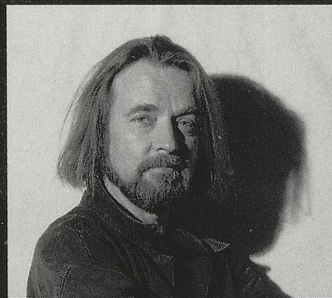
Velkommen til oss Gjertrud Jynge! Ho kjem til Det Norske Teatret frå Rogaland Teater, der ho har eitt års permisjon. Gjertrud var ferdig utdanna frå Statens Teaterhøgskole våren 1993. Sidan har Gjertrud tolka store roller på Rogaland Teater, som til dømes Hedvig i Ibsens *Vildanden*, Agnes i Ibsens *Brand*, Ann i Arthur Millers *Alle mine sønner* og Nora i Ibsens *Et dukkehjem*. Gjertrud har også vore innom universitetet der ho har grunnfag i psykologi og filosofi. I vår mottok ho Anders Jahres juniorpris på 100 000 kroner. Prisutdelaren var Liv Ullmann, som hadde fått i oppdrag å peike ut ein ung og lovande kunstnar.

VÅRE GJESTER:

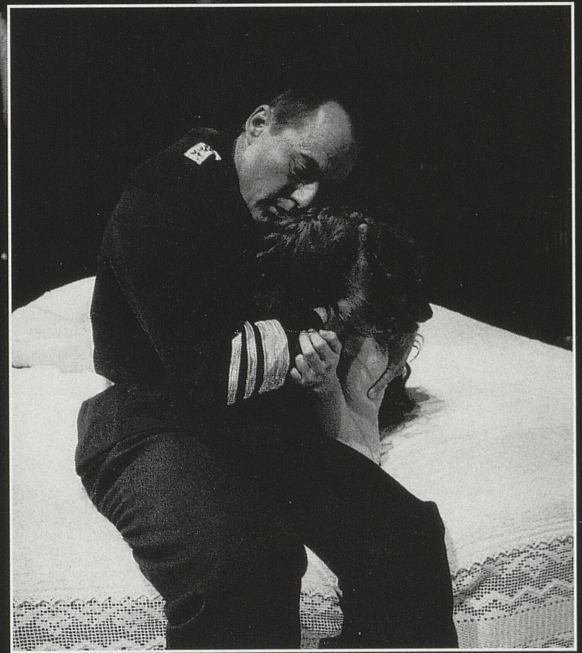
HILDA HELLWIG - instruktør

er fødd og oppvaksen i Ungarn. I 1975 flytta ho til Sverige og i 1978 starta ho Teater Aurora. I tillegg til arbeidet som kunstnarleg leiari for teatret, har ho òg instruert fleire store framsyningar. Vidare har ho hatt oppsetjingar på Sveriges største teater, Dramaten og Stockholms Stadsteater. Hilda Hellwig har dessutan vunne fleire svenske og internasjonale prisar. I 1993 vart ho tildelt Stockholm sin bys heiderspris for samla produksjon, same året fekk ho dessutan Expressen sin teaterpris.

RALF FORSTRÖM - scenograf

er fødd i Helsingfors, og har si utdanning frå Kunsthögskolan der. Han har vore tilsett som sjef- og kostymedesignar, instruktør og teaterdirektør i Helsingfors, Åbo og Stockholm. Ralf Forsström har skapt 200 scenografiar og hatt meir enn 150 kostymeoppdrag for rundt 30 teater i Finland, Skandinavia, Baltikum og USA. Han starta samarbeidet med Hilda Hellwig i byrjinga av 1980-talet på teater Aurora. Han gjesta Det Norske Teatret i 1978 med Svenska Teatern i Helsingfors si oppsetjing av Ibsens *Et dukkehjem*.

Depotbiblioteket

Première 97sd 02 190

Ordiello

av William Shakespeare

I haust spelar

HOVUDSCENEN

Til november
Hedda
av Henrik Ibsen

Première 18. september
Om mus og menn
av John Steinbeck

Première 31. oktober
God Jul og Godt Nyttår
av Alan Ayckbourn

8.-16. november
Den fordømte Nordlendingen
Gjestespel frå Hålogaland Teater

Première 30. november
Juleevangeliet
Familieframsyning

Med atterhald om endringar

Première 21. november
Fredag
av Hugo Claus

PRØVESALEN

Ivar Aasen Kabaret
28/9 - 5/10 - 12/10

Première 9. oktober
Av måneskin gror det ingenting
av Torborg Nedreaas

Gjestespel i november
Danse mi vise
tekster og dikt av Einar Skjæraasen.
I samarbeid med Hedmark Teater

det norske teatret